

**FAKAMAAU'ANGA POLISI
MAFAI HIA
FAI'ANGA LESISITA NUKU'ALOFA**

**HOPO HIA FA 5/2023
[ENHANCED CT]**

'IHE VAHA'A 'OE KALAUNI

ATTORNEY GENERAL'S OFFICE	
- TALATALAAKI	
INITIALS: <i>Jh</i>	DATE: <i>16</i>
☐ File	☒ Website
☒ Database	☐ Social Media
☒ Email internal	☐

MO KELIKUPA MAILE/Longoongo - FAKA'ILOA

FAI 'ENI 'IA FAKAMAAU SIMILONI TU'AKALAU

JOE FIFITA MA'AE KALAUNI

FAKA'ILOA PE MA'ANA

'AHO HOPO - 23 'Akosi, 2023

TU'UTU'UNI

1. Puipuitu'a

[1] 'Ihe 'aho 29 Me, 2023 na'e tali tonuhia ai 'ae faka'iloa kihe'ene ngaahi tohi fekau kuo tukuaki'I ai ia kiai pea tu'utu'uni ai 'a Eiki Fakamaau Lahi Cooper hili 'ae felotoi 'ae ongo faha'I ke tukuhifo 'ae hopo ni ke fai 'ihe mafai makehe 'oe Fakamaau'anga Polisi [Enhanced Jurisdiction]

[2] Pea 'ihe 'aho ni 23 'Akosi,2023 kuo tali Halaia ai 'ae faka'iloa kihe'ene ngaahi tohi fekau 'e fa(4) kuo tukuaki'I ai ia kiai 'aia 'oku anga pehe ni:-

LAO

recd 14/10/23
AK

i) **Haefale mamafa** maumau ai **kupu 173(5(a) Lao kihe ngaahi hia** 'aia koe tautea lahi taha koe ngaue popula kihe ta'u koe ngaue popula 'ikai laka hake 'ihe ta'u 10

ii) **Kaiha'a** mauamau ai **kupu 143(a) moe 145(b) Lao kihe ngaahi Hia** 'aia koe tautea lahi taha koe mo'ua pa'anga 'ikai laka hake 'ihe \$10,000 pe koe ngaue popula 'ikai laka hake 'ihe ta'u 'e 7

iii) **Ma'u moha faito'o ta'efakalao kalasi A** maumau ai **kupu 4(1)(a)(iii) Lao kihono Pule'I 'oe Faito'o Ta'efakalao** 'aia koe tautea lahi taha koe mo'ua pa'anga 'o 'ikai laka hake 'ihe \$10,000 pe koe ngaue popula kihe ta'u 3 pe fakatou'osi

iv) **Ma'u moha naunau** 'oku ala ngaue'aki kihono fakahoko ha hia, **maumau ai kupu 5(a) Lao kihono pule'I faito'o ta'efakalao** 'aia koe tautea lahi taha koe mo'ua pa'anga 'ikai laka hake 'ihe \$10,000 pe koe ngaue popula 'ikai laka hake 'ihe ta'u 'e 3 pe fakatou'osi

2. NGAARI MO'ONI'I ME'A

[1] 'Ihe 'aho 30 'Okatopa, 2022 'I Halaleva fakafuofua kihe taimi 9 po'uli na'e foki atu ai 'ae mamahi(Shenghu Wu) ki hono falenofo'anga 'ihe Kahana Lagoon 'I Halaleva

[2] 'Oku ava 'ae matapa hono fale nofo'anga

[3]Pea ne hu atu ai 'o sio 'oku laku holo 'ae 'u vala 'ihe loto fale

[4] Na'a ne fakama'opo'opo 'o 'ilo ai 'oku pulia [kaiha'asi] 'ae ngaahi koloa ko'eni,

01- mata sio'ata lanu 'uli'uli \$120.00

01- tepile hinehina - \$1400

01-kilipa telekava lanu 'uli'uli mo hono fakafonu- \$78.00

01-Iphone 12 - \$2800

01-translator lanu pulu - \$1800

02-masi kasa ukamea- \$170 ki he taha

(01-lanu siliva, 01-lanu 'uli'uli)

01-fakafonu Iphone lanu hinehina - \$15.00
01- Kato takitaki lanu pulu- \$140.00
01-kato takitaki lanu 'uli'uli-\$70.00
02- Stand telefoni- (\$15 each)=\$30.00
01-key me'alele lanu 'uli'uli- \$3000
01-Iphone 6+ lanu hinehina- \$600
01-earphone telefoni lanu hinehina-(\$10 each)=\$30.00
01-Ipod lanu 'uli'uli- \$300.00
01-Samsung lanu 'uli'uli - \$800.00
TOTAL = \$11523.00

- 4] Pea fetu'utaki ki 'api polisi 'o fakahoko kiai 'ene launga
[5] Pea na'e ngaue mai leva kau polisi 'o nau fakatokanga'l meihe vitioo 'oku 'iai
'ae mealele 'oku hu kitu'a meihe parking 'oe Kahana Lagoon
[6] Koe kalasi me'alele ia na'e fa'a ngaue'aki 'ehe faka'iloa
[7] Na'anau ta'ofi ka na'e 'ikai tu'u
[8] Pea nau taufetuli 'o puke 'ae faka'iloa ki Mataki'eua
[9] Pea hifo 'ae faka'iloa 'o lele
[10] Pea na'e tuli 'o ma'u
[11] Pea 'ihono vakai'l (search) hono sino na'e ma'u ai 'ae peki 'e taha 'l hono kato
hono talausese
[12] 'Oku 'l loto ai 'ae **faito'o ta'efakalao kalasi A**
[13] Na'e feunga hono mamafa 'oe faito'o ta'efakalao moe **kalami 'e 0.42**
[14] Na'e toe ma'u ai moe ngeesi peki 'e taha (1)
[15] Na'e toe vakai'l (search) 'ehe kau polisi moe me'alele 'ae faka'iloa
[16] Na'e ma'u ai moe ngaahi koloa kehekehe
[17] Pea na'e vetehia tau'atina 'ae faka'iloa
[18] Koe ngaahi koloa kotoa ko'eni koe koloa ia meihe 'api 'oe mamahi
[19] Na'e fe'unga kotoa 'ae mahu'inga 'oe koloa moe \$11523.00
[20] Na'e ma'u foki moe \$400 'ihono vakai'l 'ae sino 'oe faka'iloa

3. NGAHI HOPO NA'E FAI HONO FAKAKAUKAUA

'Ihe haefale moe kaiha'a

[2] R v Liku Supreme Court CR 42/2019, 24 May, 2019: House Breaking and theft a total value \$13,900 were stolen. A total sentence of 2 year imprisonment

[3] Kelikupa Maile (CR 133/2019)

Ma'u moe faito'o ta'efakalao kalasi A & ma'u moe ha naunau

[4] R –v- Latusele [CR328/ 2020]

4. NGAHI POINI FAKALAHIA TAUTEA

- (1) Koe hia koe Haefale moe kaiha'a koe hia mafatukituki kuo tukuaki'i kiai 'ae faka'iloa
- (2) Kuo uestia lahi 'aupito 'ae nofo 'ae sosaieti 'ihe ngaue 'ae Haefale & Kaiha'a
- (3) Koe faka'iloa 'oku 'iai hono lekooti fai hia kimu'a 'ihe me'a tatau pea na'ane 'osi ngaue popula kiai
- (4) To'onga fakaehaua na'e fakahoko 'ehe faka'iloa 'ihe 'aho ko'eni
- (5) Na'e 'ikai ke tu'u 'ae faka'iloa 'ihe taimi na'e faka'ilonga atu ai 'ae kau polisi
- (6) Na'ane toe hopo meihe saliate misini 'o lele

5. NGAHI POINI FAKASI'ISI'I TAUTEA

- (i) Tali halaia tomu'a
- (ii) Ngaue fakataha mo tokoni kihe kau polisi

6. TOLOI

- [1] Na'e fakakaukau'i 'ehe Fakamaau'anga ni pe 'e taau moe fe'unga ke ngaue'aki 'ae ngaahi makatu'unga na'e ngaue'aki 'ihe hopo koia **Mo'unga [1998 Tonga LR 154** ke toloi ha kongia 'oe tu'utu'uni
- [2] Neongo 'ae Tali halaia tomu'a pea mo ngaue fakataha moe kau polisi ka 'oku tui 'ae Fakamaau'anga 'e 'ikai ke fe'unga ia ke toloi ha kongia 'oe tu'utu'uni 'oku 'amanaki fakahoko kihe faka'iloa 'ihe 'uhinga pe koia hange koia na'e fokotu'u meihe Talatalaaki
- [3] Na'e toe fakahu mai 'ehe faka'iloa ha ngaahi tohi fakaongoongo lelei 'o'ona meihe komiuniti
- [4] 'Oku mahu'inga ke fai hano vakai'i fakalelei 'oe ngaahi tohi ko'eni na'e fakahu mai 'ehe faka'iloa
- [5] 'Aia koe tohi meihe Pisope Siasi Mamonga Uooti Longolongo, tohi meihe 'ofisa kolo 'o Kolomotu'a, tohi meihe Salvation Army pea pehe kihe tohi meihe mali 'oe faka'iloa
- [6] Koe ngaahi tohi ko'eni 'oku fakaha mai 'oku 'iai 'ae liliu 'ihe mo'ui 'ae faka'iloa
- [7] 'Oku tui 'ae Fakamaau'anga 'oku mahu'inga ke fakakau mai moe ngaahi tohi ko'eni kihono fakakaukau'i pe 'oku taau ke 'iai ha toloi 'oha kongia 'oe tautea 'oe faka'iloa pe 'ikai
- [8] Kapau leva koe mo'oni ia 'oku 'iai 'ae liukava 'ihe mo'ui koia 'ae faka'iloa 'o hange koe tohi meihe 'ofisa kolo 'o Kolomotu'a [Losipeli Funaki]

[8] 'Oku tui 'ae Fakamaau'anga ni 'oku taau ke toloi ha .onga hono tautea ke fakapapau'l 'oku mo'oni 'oku 'iai 'ae liukava pe liliu 'ihe mo'ui 'ae faka'iloa 'ae koe 'oange koia 'ae faingamalie ko'eni ke fakapapau'l 'oku mo'oni 'ae liliu 'eme mo'ui kae nofo 'o tokangaekina hono famili

8. AOFANGATUKU

[1] Makatu'unga 'ihe ngaahi me'a kou lave kiai 'l 'olunga 'o fekau'aki moe hopo ni 'oku ou tu'utu'uni ai heni 'o pehe,

'OKU TU'UTU'UNI AI:

Count 1 [Haefale] - ngaue popula kihe ta'u 2

Count 2 [kaiha'a] - ngaue popula kihe ta'u 'e 1

Count 3 [ma'u moe faito'o ta'efakalao] - ngaue popula mahina 'e 6

Count 4 [ma'u moe naunau] - ngaue popula mahina 2

[1] Ke ngaue'l fakataha (concurrent) 'ae **count 1 & 2** ke ngaue'l fakataha pea ke ngaue'l fakataha 'ae **3 & 4**

[2] Koe fakakatoa 'oe tautea koe ngaue popula **ta'u 2 mahina 6 pea ke toloi 'ae mahina 3 faka'osi 'ihe ta'u 'e 3 'ihe makatu'unga ko'eni:-**

(i) ke 'oua na'ane toe fakahoko ha hia 'ihe taimi toloi ko hono tautea ko'e ngaue popula kihe ta'u 2

(ii) kene ngaue kihe community houa 60

(iii) Lipooti kihe 'Ofisa Malu'l angalelei 'l loto 'ine houa 'e 48 mei he'ene 'ataa meihe 'api popula

(iv) kene kau atu kihe ako 'ae Salvation Army fekau'aki moe faito'o konatapu

(v) Ka 'ikai muimui 'ae faka'iloa kihe ngaahi makatu'unga ko'eni pea 'e malava ke kaniseli 'ae tautea toloi kae ngaue'I 'ae tautea ngaue popula

[3] Ke faka'auha 'ae faito'o ta'efakalao pea moe ngaahi naunau na'e puke 'ihe hopo ni 'o fakatatau kihe **[kupu 32(2) Lao kihono pule'I ngaahi Faito'o Ta'efakalao]**

[4] Ke fa'ao 'ae \$400 na'e ma'u 'ihe faka'iloa fakatatau kihe **[kupu 33 Lao kihono pule'I 'oe faito'o ta'e fakalao]**

FAI 'IHONO 11'Okatopa, 2023

FAKAMA'AU POLISI

